

Financovanie politických strán na Slovensku

Marián Belko

Obsah

- **Úvod - základné princípy a náležitosti**
- **Legislatívny rámec financovania politických strán na Slovensku**
- **Analýza fungovania systému**
- **Záver - najzávažnejšie problémy a vhodné nástroje systému financovania**

Trendy vo financovaní pol. strán

- **zvyšuje sa nákladnosť vedenia politického boja a súperenia o voličskú podporu**
- **rapídny úbytok členstva v politických stranách a všeobecný pokles záujmu verejnosti o politiku**
- **premena charakteru a organizačnej podoby politických strán**

Základné princípy

1)

rovnosť

X

sloboda

2)

prieťahnosť

»

kontrola

»

vymáhateľnosť

Legislatívny rámec SR

primárne normy regulujúce financovanie strán:

+ zákon o politických stranách a politických hnutiach

+ zákon o voľbách do Národnej rady Slovenskej republiky

+ zákon o príspevku politickým stranám

+ zákon o obmedzení výdavkov politických strán a hnutí na propagáciu pred voľbami do NR SR

Vývoj systému v 90. rokoch

- **vznik SR v roku 1993:**

- pokračovanie nastavenia systému z obdobia federácie: 2 príspevky (stály a na úhradu volebných nákladov), 1 hlas = 15 Sk, hranica = 2%
- strany prišli o financie z federálnej úrovne (prechodná doba 1 rok)

- **zmena pred voľbami 1994:**

- 1 hlas = 60 Sk, odôvodnenie: potreba dorovnať straty vzniknuté z rozdelenia federácie
- hranica = 3%, likvidačné podmienky pre menšie strany

Podoba systému po roku 2000

- **zásadná zmena - zákon č. 404/2000 Z. z.:**
 - presnejšia definícia príjmov
 - sprehľadnenie príspevkov zo štátneho rozpočtu (zahrnutie stáleho príspevku do zákona)
 - nový príspevok: 500 000 SK za každý mandát
 - zrušenie kritizovaného inštitútu „anonymného darcu“
 - pribudla povinnosť zverejňovať informáciu o plnení daňových povinností
 - odstránené limity pre zverejňovanie darcov
 - zahrnutie „bezodplatných plnení“ ako nepriamej formy subvencovania
 - povinnosť zverejňovať výročnú správu na vlastné náklady v hromadných informačných prostriedkoch
 - zlepšenie sankčných nástrojov (pokuty za nedodržiavanie zákona)

- **doplnenie systému kontroly - zákon č. 151/2001 Z. z.:**
 - **povinnosť zverejňovať ročnú účtovnú uzávierku, overenú nezávislým audítorom, vybraným náhodne žrebom**
- **zmena volebného zákona v roku 2004:**
 - **zvýšenie príspevku na úhradu volebných nákladov, relatívne určenie (1 hlas = 1% priemernej nominálnej mesačnej mzdy v hospodárstve)**
 - **podmienka získania minimálne 3 % hlasov zostala nezmenená**
 - **znamená prakticky viac než zdvojnásobenie príspevkov zo štátneho rozpočtu (nenápadný posun)**

- **posledná významná novelizácia pravidiel - 2005:**
 - **nový zákon o politických stranách a politických hnutiach (č. 85/2005 Z. z.)**
 - **zahrnutie agendy volebných výdajov do zákona o pol. stranách (zrušenie obmedzenia výdajov - presadzuje skôr dôraz na informovanosť)**
 - **detailnejšie vymedzenie darov a bezúplatných plnení (darovacia zmluva na všetky dary nad 5000 Sk)**
 - **zmeny v štátnom financovaní : príspevok na mandát (prvých 20 mandátov = 30-násobok priemernej mzdy, každý ďalší mandát = 20-násobok)**
 - **zmeny vo výročnej finančnej správe: nové vymedzenie toho čo musí obsahovať (okrem iného osobitnú evidenciu príjmov z pôžičiek, počet členov strany, sumu vybraných členských príspevkov a ich osobitnú evidenciu, ...)**

Nedostatky existujúceho stavu

- **Navrhované a zamietnuté nástroje:**
 - **princíp vyváženosti súkromných a verejných zdrojov (tzv. matching funds), resp. iný alternatívny model financovania**
 - **regulácia členských príspevkov (napr. zavedenie maximálnej hranice, nad rámec ktorej by sa jednalo o dar)**
 - **prvky lepšej transparentnosti (napr. osobná zodpovednosť za hospodárenie strany, informačná povinnosť darcov, platenie audítora zo štátneho rozpočtu, nezávislý kontrolný orgán a pod.)**

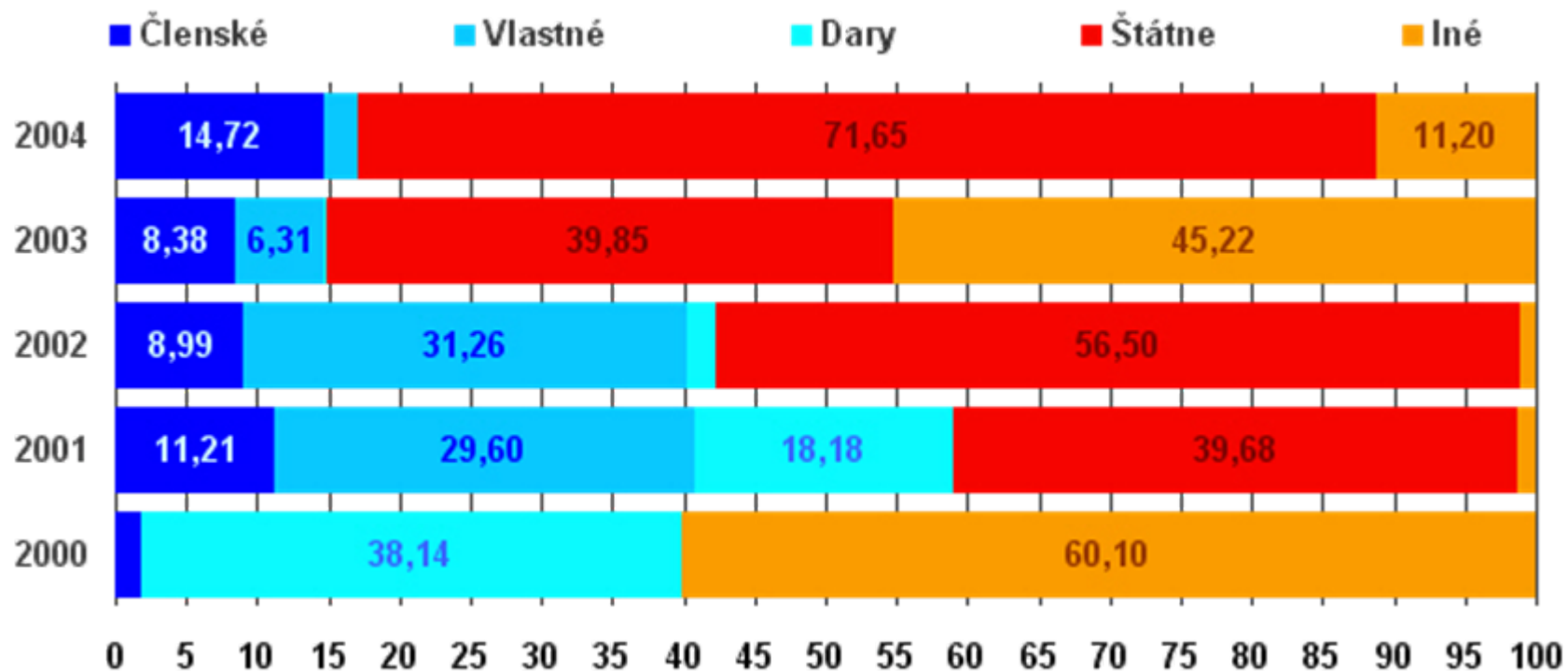
Analýza financovania strán v SR

1) Pohľad na príjmovú štruktúru a prax jednotlivých politických subjektov

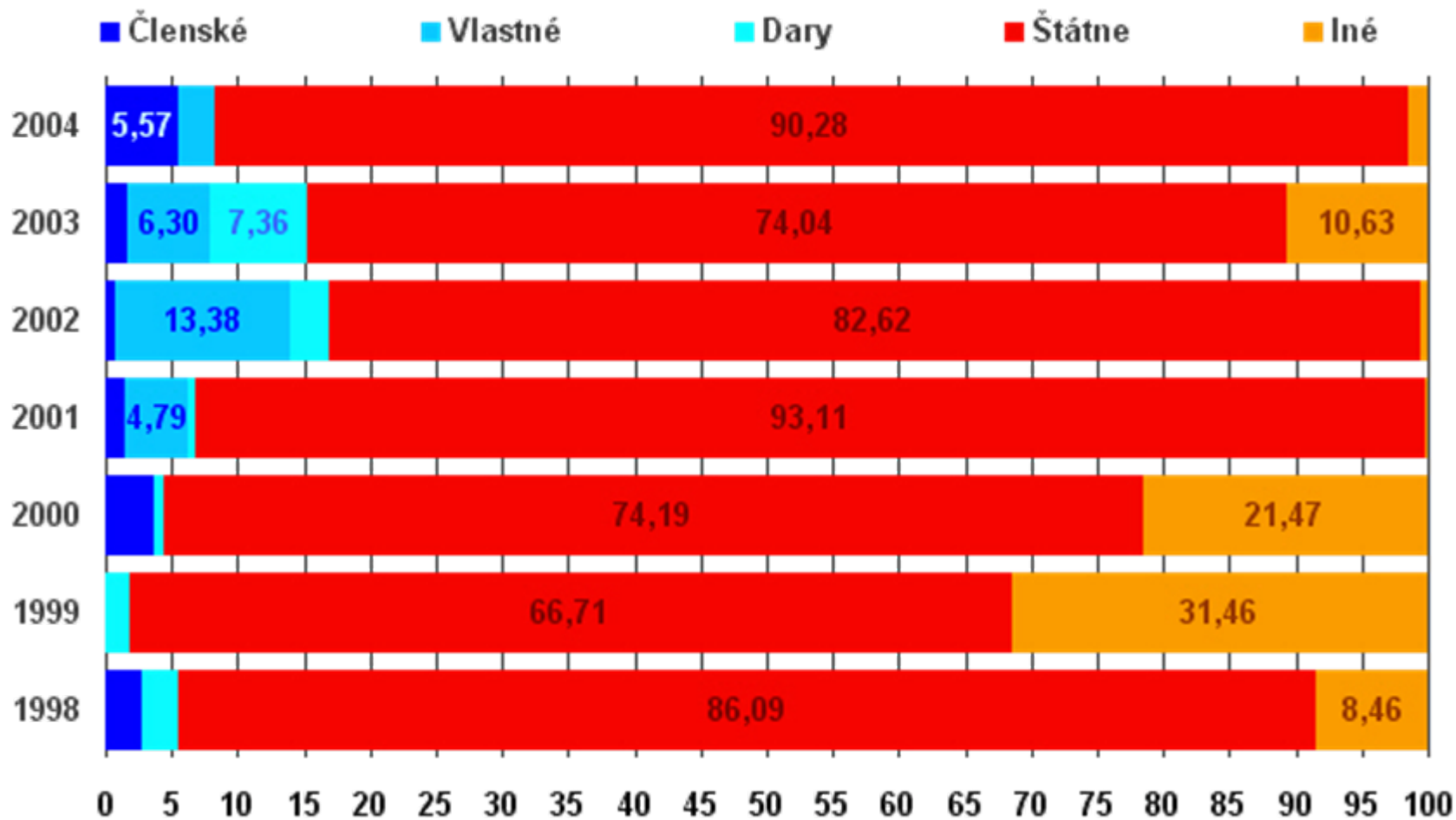
Slovenská dem. a kresťanská únia	Hnutie za demokratické Slovensko
Kresťanskodemokratické hnutie	Smer - sociálna demokracia
Strana maďarskej koalície	Komunistická strana Slovenska
Aliancia nového občana	Strana demokratickej ľavice

2) Hodnotenie fungovania systému ako celku

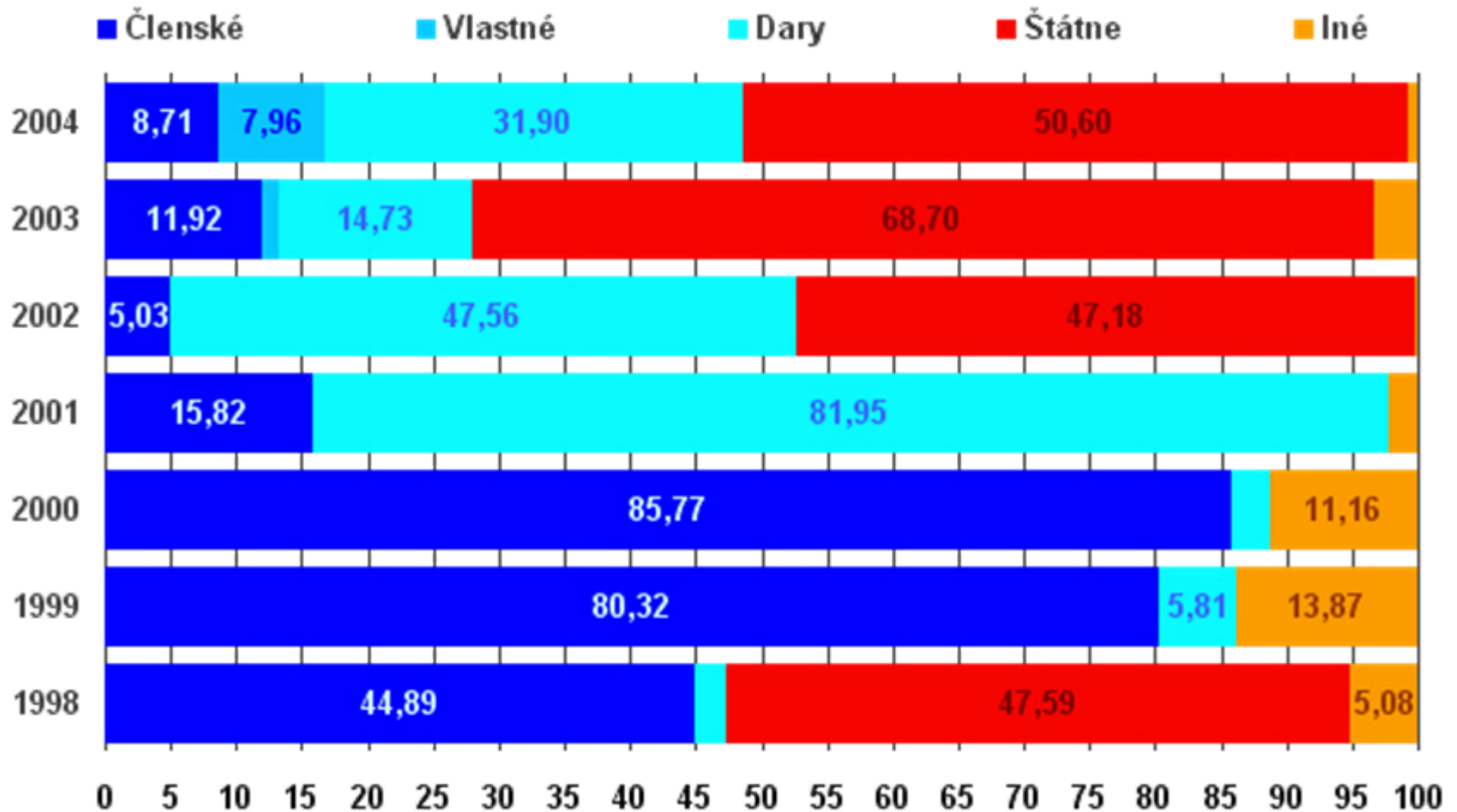
SDKÚ - Slovenská demokratická a kresťanská únia

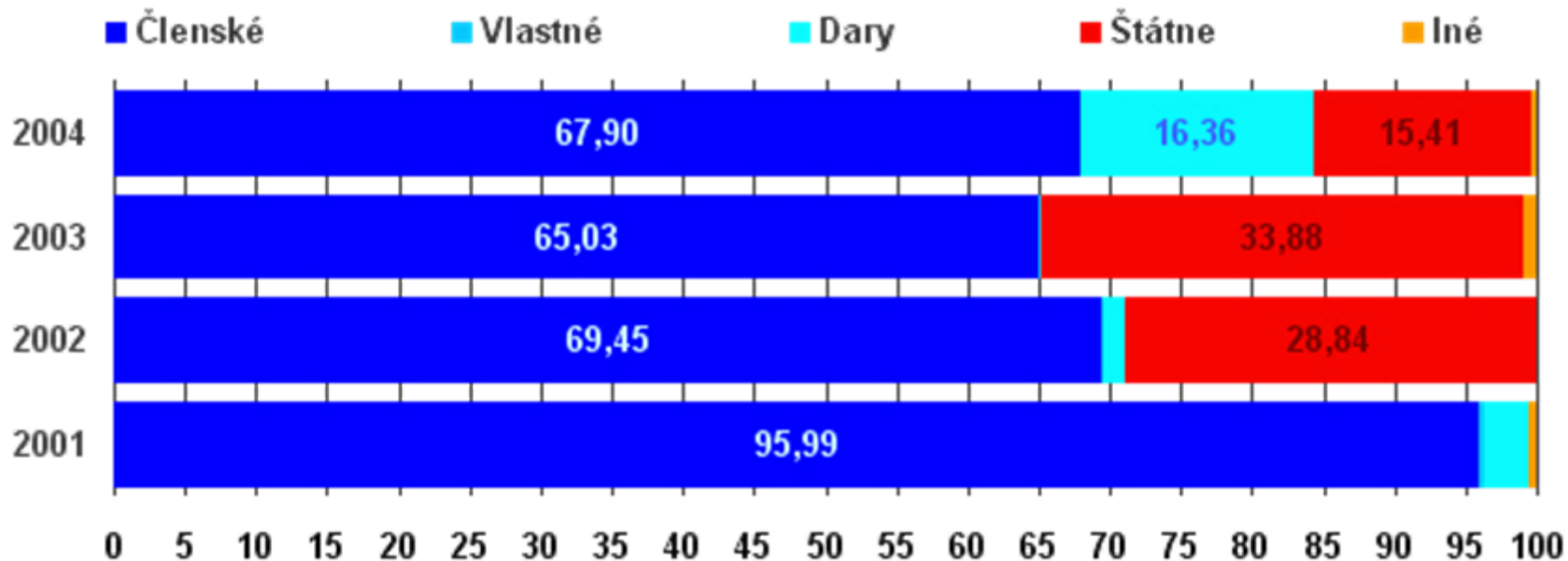
SMK - Strana maďarskej koalície

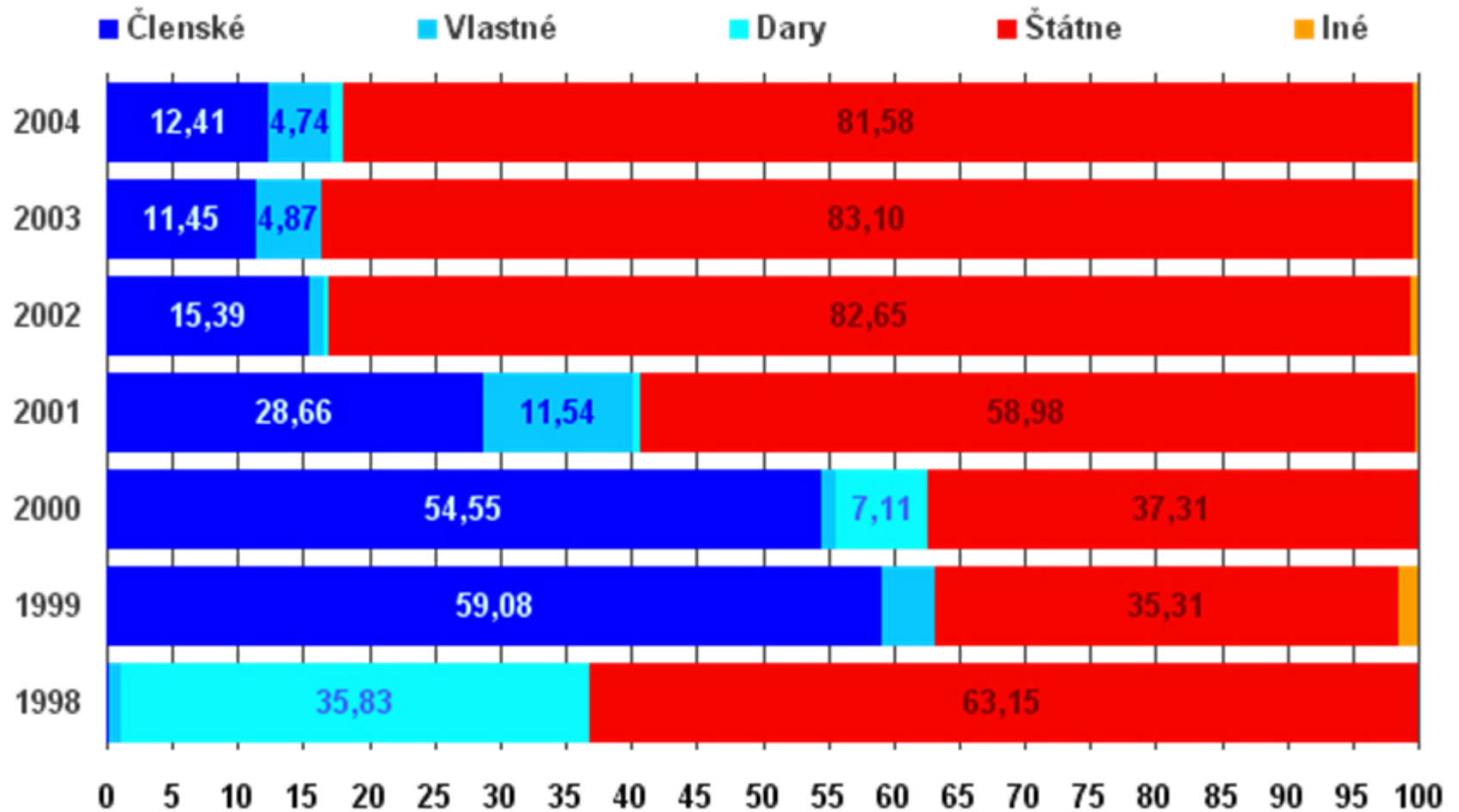
KDH - Kresťanskodemokratické hnutie

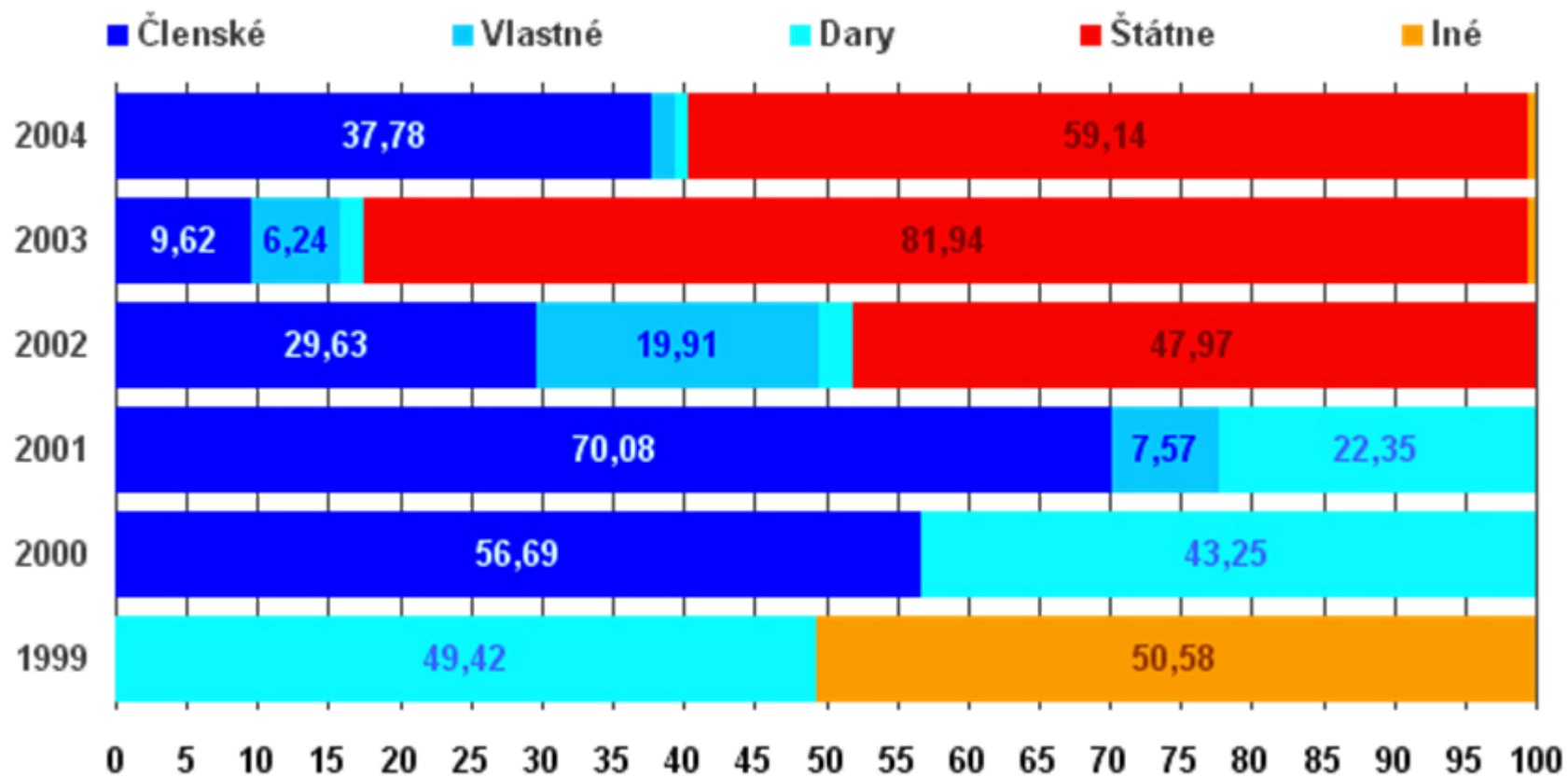
ANO - Aliancia nového občana

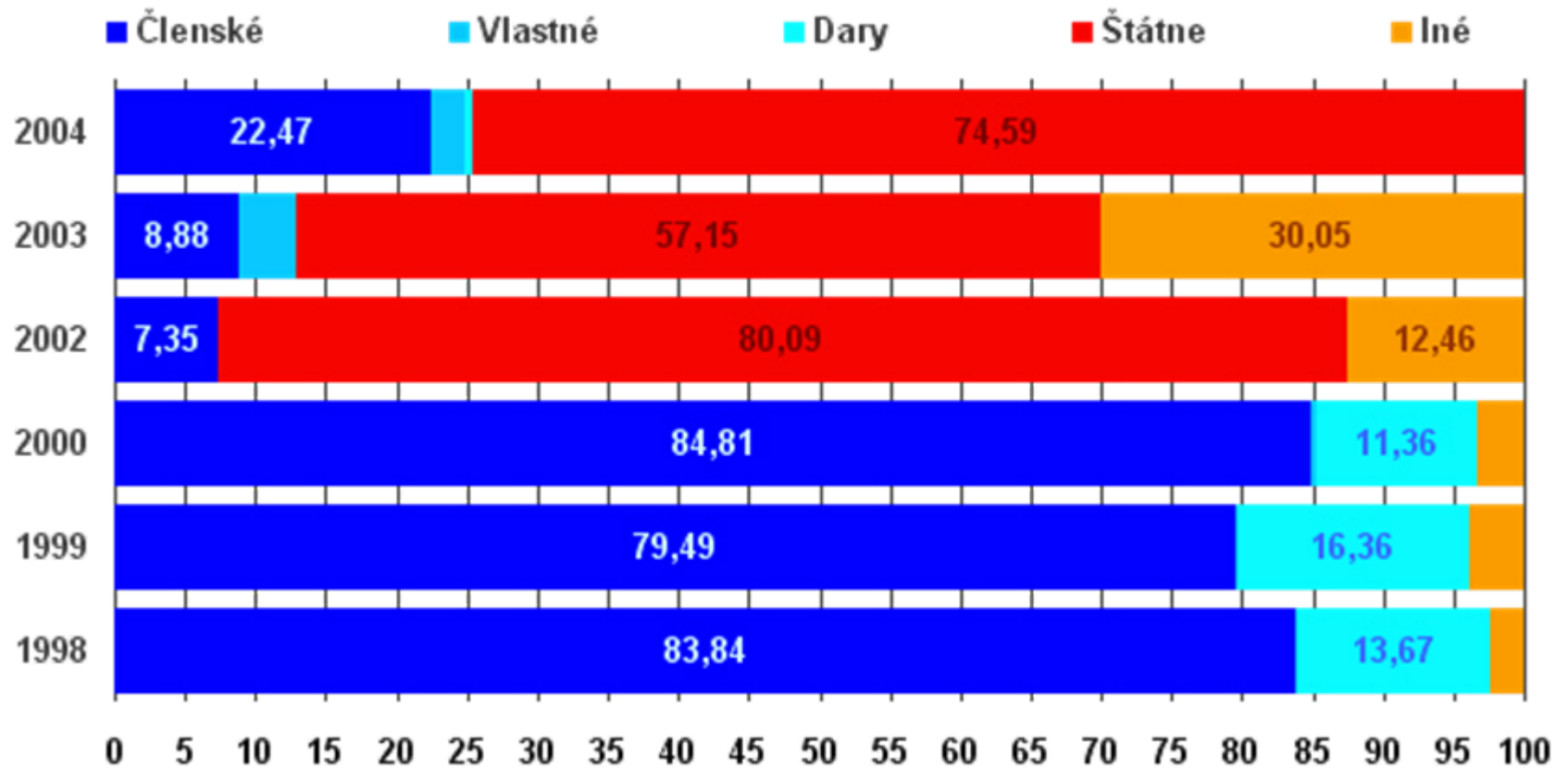
HZDS - Hnutie za demokratické Slovensko

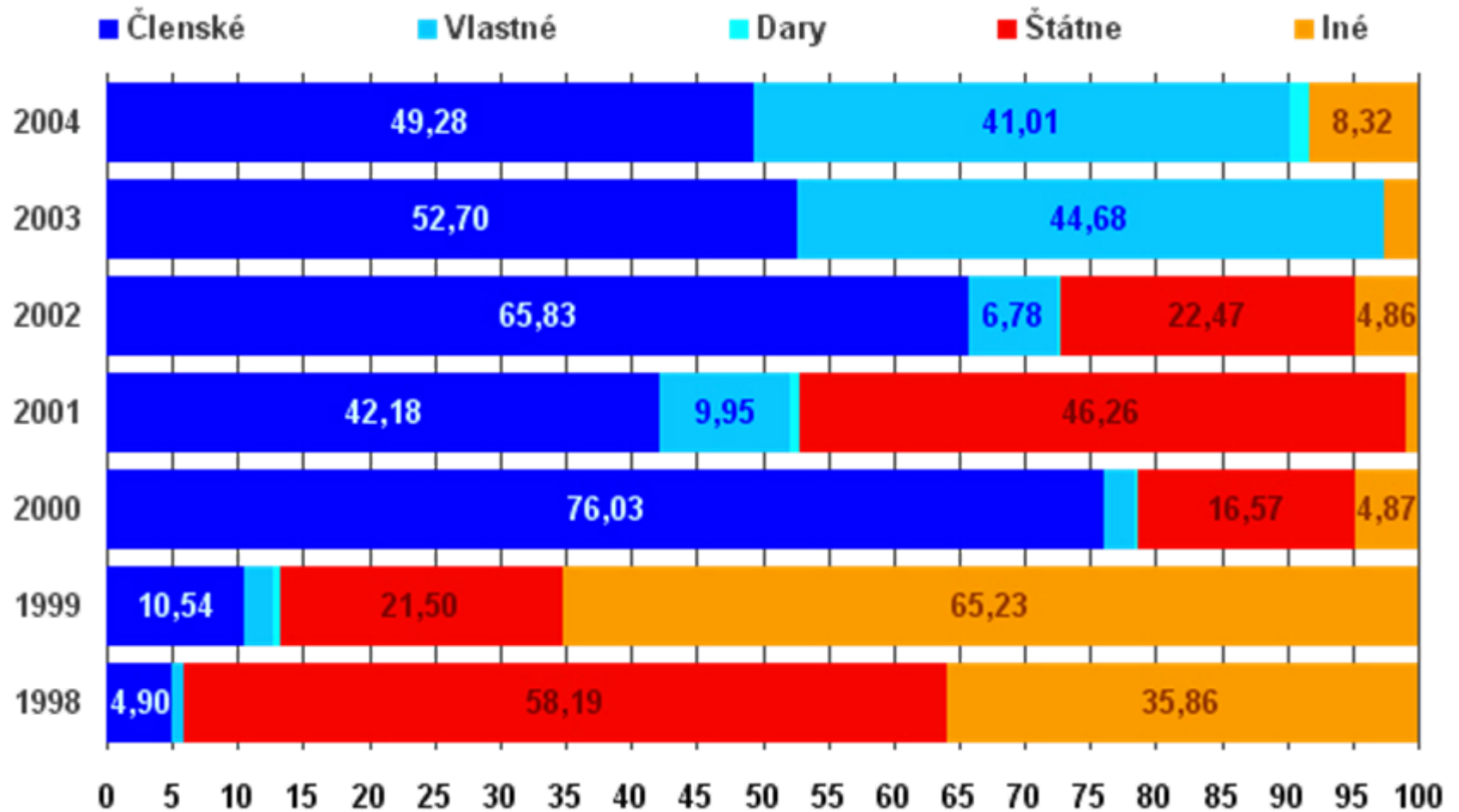
Smer - sociálna demokracia

KSS - Komunistická strana Slovenska

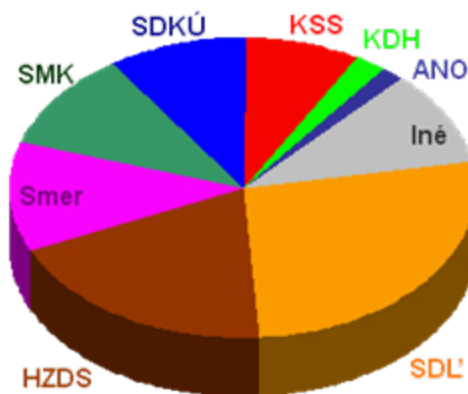
SDĽ - Strana demokratickej ľavice

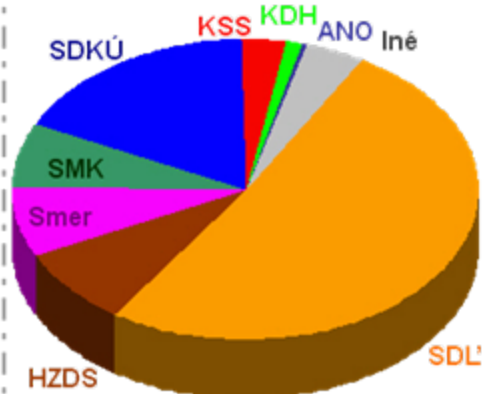
Vzt'ah majetku a vlastných príjmov pol. strán

2003

A) majetok

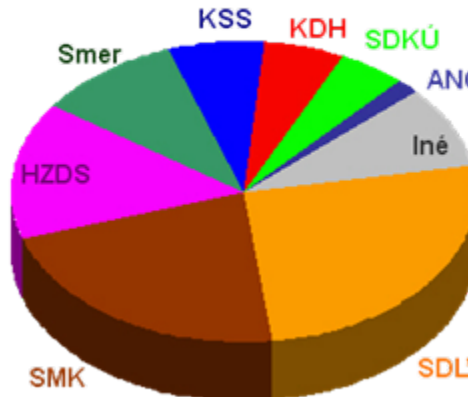

B) vlastné príjmy

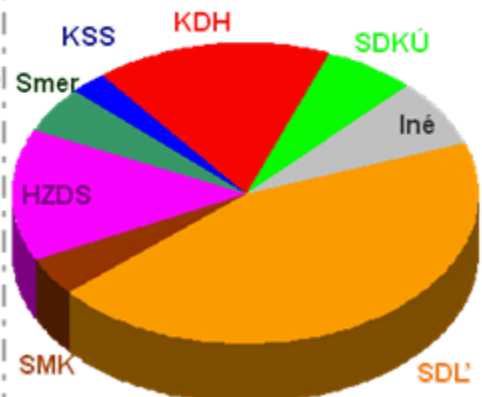

2004

A) majetok

B) vlastné príjmy

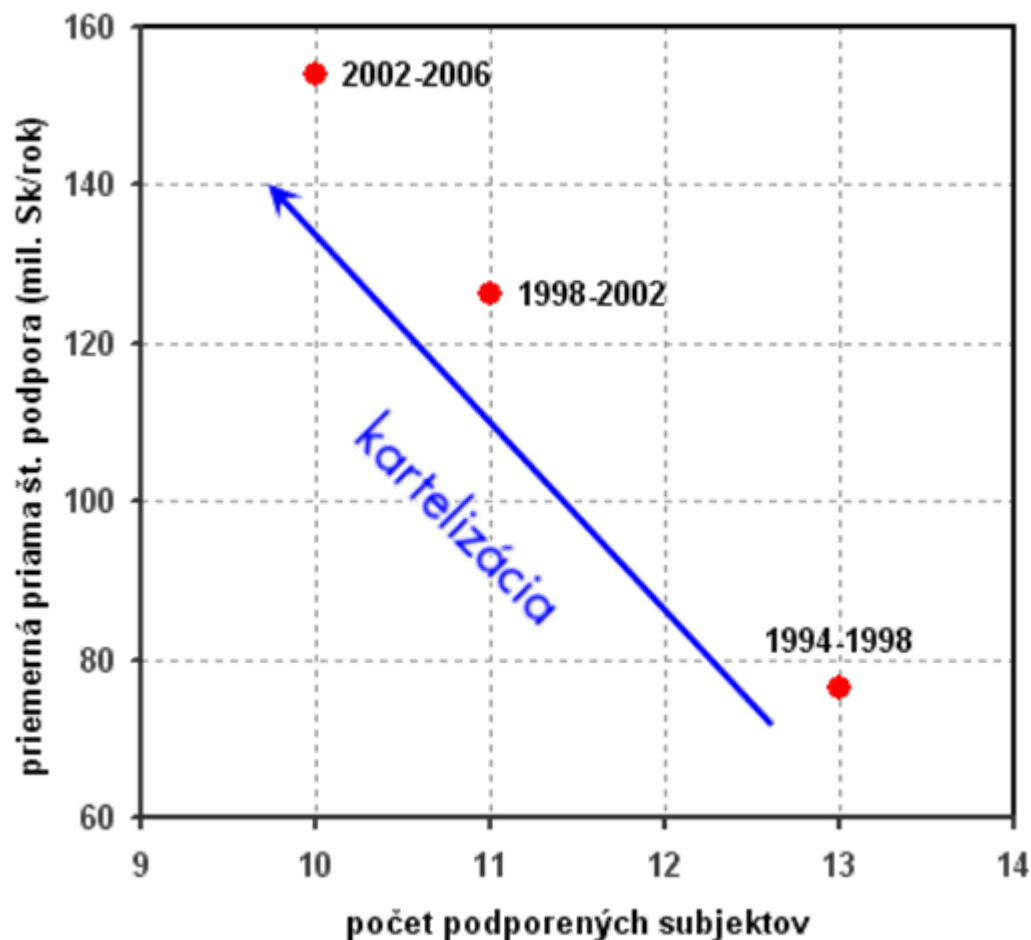
Štátne financovanie: kartelizácia

**súhrn
verejných
výdajov**

**počet
participujúcich
strán**

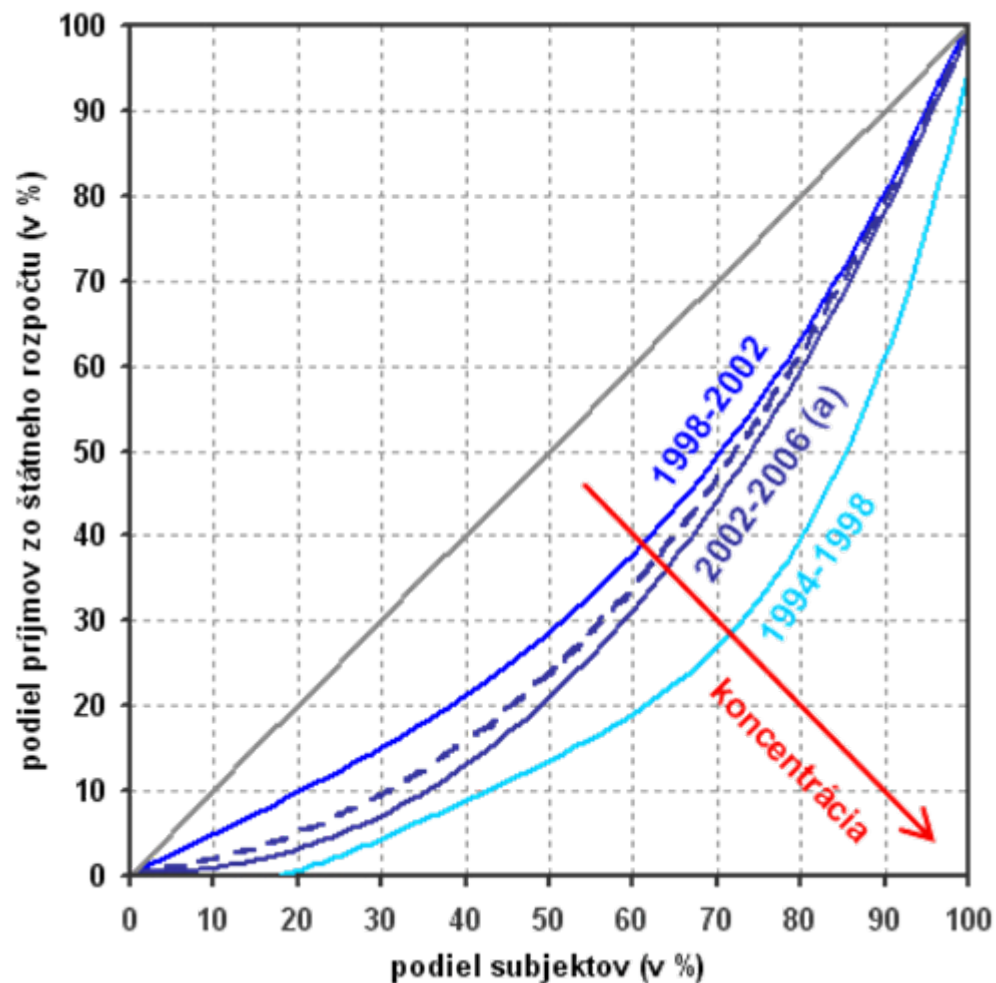

Štátne financovanie: distribúcia

???

aká časť
subjektov
má aký
podiel na
subvenciách
zo štátneho
rozpočtu

???

Najzávažnejšie problémy

- **neodovzdávanie výročných finančných správ**
- **nedynamický a elitársky systém**
- **neexistujúca kontinuita**
- **hrozba závislosti strán na štátnych prostriedkoch**
- **pokles významu darov a ich rozpúšťanie v iných zdrojoch v dôsledku sprísnenia legislatívy**
- **diverzifikácia zdrojov**

Záver - vhodné nástroje

- **zlepšenie vzťahu súkromných a verejných zdrojov**
 - systém „matching funds“, resp. vhodný pomer medzi nimi
 - prehĺbenie dôležitosti členských príspevkov
 - obmedzenie centralizmu (zvýraznenie regionálneho rozmeru financovania)
- **lepšie demokratické fungovanie**
 - osobná zodpovednosť za financovanie subjektu (napr. štatutár strany)
 - zníženie hranice vstupu do systému
 - prvky verejnej kontroly
 - nezávislý audítor, resp. orgán štátnej kontroly (napr. NKÚ)
 - sankcie za neplnenie zákona